

РОЛЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ФІНАНСУВАННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

1 Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено фінансову стійкість місцевих бюджетів. Показано, що з поглибленням процесу децентралізації влади в Україні збільшується самостійність місцевого самоврядування у формуванні місцевих бюджетів.

Ключові слова: місцеві бюджети, місцеве самоврядування, фонд фінансових ресурсів, фінансовий потенціал, фінансова стійкість, децентралізація.

Abstract

The financial stability of local budgets is studied. It is shown that with the deepening of the process of decentralization of power in Ukraine, the independence of local self-government in the formation of local budgets increases.

Key words: local budgets, local self-government, fund of financial resources, financial potential, financial stability, decentralization.

Вступ

Нині в Україні продовжується розпочатий у 2014 році бюджетний процес децентралізації, який передбачає передачу частини повноважень та фінансів від державної влади органам місцевого самоврядування. У зв'язку з цим роль місцевих органів влади в економічному і соціальному розвитку регіонів значно посилюється. Органи місцевого самоврядування отримують ширші повноваження і більше коштів, аби бути спроможними вирішувати цілий ряд місцевих питань, пов'язаних з удосконаленням методів використання фінансових ресурсів адміністративно-територіальних одиниць і нести за це відповідальність. Зумовлені процесами децентралізації в адміністративній та фінансовій сферах зміни соціально-економічних відносин в Україні потребують удосконалення методів державного управління на місцевому рівні, зміцнення місцевих бюджетів [1].

Теоретичні та практичні основи фінансової самостійності місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації, роль та місце бюджетів місцевого самоврядування в соціально-економічному розвитку регіонів досліджуються у наукових публікаціях Бикова Б. Д., Біневич Ю. О., Качули С. В., Кушніра А. І., Лисяка Л. В., Малоок І. А., Проценка К. В., Dollery B., Crase L. та ін. Проте формування ефективної системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування ще не завершено, що зумовлює необхідність подальшого вивчення проблем, які стосуються забезпечення фінансової самостійності місцевих бюджетів та інших пов'язаних з цим процесом питань.

Виклад основних результатів дослідження

Місцеві бюджети та бюджети місцевого самоврядування – це найбільший фонд фінансових ресурсів місцевого самоврядування, який нині отримав певну автономію і незалежність від центрального бюджету, та основний канал переміщення до територіальних громад кінцевих результатів суспільно-локалізованого виробництва. Через місцеві бюджети та бюджети місцевого самоврядування органи місцевого самоврядування відповідного рівня отримали повноваження з надання базових адміністративних послуг, зокрема таких як: реєстрація місця проживання, видача паспортних документів, здійснення державної реєстрації юридичних та фізичних осіб, підприємців, об'єднань громадян, вирішення земельних питань тощо.

Саме у місцевих бюджетах концентрується фінансовий потенціал органів місцевого самоврядування, який є вирішальним фактором регіонального розвитку, адже сприяє підвищенню рівня практичного втілення програм соціального та економічного розвитку регіонів. Підвищення фінансового потенціалу та його ефективне використання забезпечать зростання стійкості місцевих бюджетів, а отже здатності місцевого самоврядування виконувати свої зобов'язання щодо надання послуг населенню на постійній основі, забезпечуючи задовільний фінансовий стан місцевого бюджету як у короткостроковому, так і в довгостроковому періодах [2].

Під фінансовою самостійністю розуміють фінансову спроможність органів місцевого самоврядування забезпечити соціально-економічний розвиток підпорядкованої території у межах юридично закріплених зобов'язань та передбачає певну самостійність у формуванні й використанні коштів певного місцевого бюджету [3]. Для посилення фінансової стійкості необхідно перш за все досягти збільшення до достатнього для виконання органами місцевого самоврядування обов'язків рівня дохідної частини місцевих бюджетів. Зокрема, слід особливу увагу приділити розвитку грантових механізмів, державно-приватного партнерства та місцевих запозичень [4], збільшенню податкового потенціалу, оскільки саме податкові надходження складають основну частку у доходах місцевих бюджетів.

Зростання ролі місцевих бюджетів, подальше посилення уваги до забезпечення прозорості використання коштів місцевих бюджетів, покращення доступності і зрозумілості для громади звітів про виконання місцевих бюджетів, активізація процесу залучення населення до формування бюджетних пріоритетів розвитку територій сприятиме підвищенню соціальної відповідальності бізнесу; наближенню податків до їх платників, коли податкові надходження витрачаються в тій місцевості, у які вони сплачуються; допоможе створенню сприятливого інвестиційного клімату, підвищенню активності інвестиційної та інноваційної діяльності в регіонах.

Висновки

Таким чином, результатом реформи децентралізації стало підвищення зацікавленості органів міської влади у збільшенні надходжень до міських бюджетів, пошуку резервів для їх наповнення, підвищення фінансової стійкості. Фінансова стійкість місцевих бюджетів забезпечується наявністю достатніх власних фінансових ресурсів, а також здатністю органів місцевого самоврядування самостійно та прозоро приймати суспільні рішення щодо їх формування та використання. При оцінці фінансової стійкості місцевих бюджетів важливим критерієм є фінансовий потенціал. Саме на підвищення фінансової стійкості і стабільності місцевих бюджетів у поточній та середньостроковій перспективі спрямований в нашій країні процес бюджетної децентралізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Качула С.В., Малоок І.А., Проценко К.В. Соціальні аспекти зміцнення місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації. Молодий вчений. 2018. № 6 (58). С. 400–406. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/6/89.pdf>.
2. Dollery B., Crase L. A Comparative Perspective on Financial Sustainability in Australian Local Government, Centre for Local Government. School of Economics, University of New England. Working Paper Series. 2006. P. 1–27.
3. Лисяк Л.В., Качула С.В., Біневич Ю.О. Зміни доходів та видатків місцевих бюджетів в процесі фінансової децентралізації: досвід ЄС в українських реаліях. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 1. С. 22—29. DOI: 10.32702/2306&6814.2021.1.22.
4. Лисяк Л. В., Биков Б. Д., Кушнір А. І. Зміцнення фінансового потенціалу об'єднаних територіальних громад в умовах бюджетної децентралізації // Науковий погляд: економіка та управління. – 2020. - №4 (70). – С. 84 - 89.

Віталій Володимирович Зянько – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fk.zank@gmail.com

Олег Володимирович Надольний – студент групи МФКД-20м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: olegnadolnuy@gmail.com

Zianko Vitalii V. – doctor of economics, Professor, Head of the Department of Finance and innovative management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: fk.zank@gmail.com.

Oleg V. Nadolny – student of the MFKD-20m group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: olegnadolnuy@gmail.com